

‘Ontbubbelen’ in de bieb

Tegenwoordig hebben we het veel over bubbels – niet de natuurkundige definitie maar die waarmee we een sociale kring beschrijven. Eind februari verschenen verschillende krant artikelen over een onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) waarin werd geconcludeerd dat Nederlanders met een hoog inkomen en zonder migratieachtergrond het meest in hun eigen bubbel leven. Ook tijdens een zine-making workshop binnen ons onderzoek, met beleidsmakers en managers uit de bibliotheekwereld, hadden we het over bubbels.

TEKST: JAMEA KOFI (JAMEA.KOFI@RU.NL), GEOGRAFIE, PLANOLOGIE & MILIEU (GPM) RADBOUT UNIVERSITEIT, NIJMEGEN. ZIE OOK TRANSFORMINGLIBRARIES.NET

Het woord bubbel heeft verschillende connotaties, sommigen zullen wellicht aan de coronapandemie denken en de bubbel zien als de mensen met wie ze in contact mochten zijn. Anderen zullen sociale bubbels misschien zien als factoren die bijdragen aan polarisatie in de samenleving. Wat biedt een bubbel waardoor we erin blijven? Comfort, begrip, veiligheid en steun, of slechts de schijn van deze woorden? Moeten we misschien bezig zijn met het tegenovergestelde van onze bubbel en in plaats van ‘verbubbelen’ gaan ‘ontbubbelen’?

Het CBS schrijft dat sociale groepen er altijd zijn geweest, ‘mensen die op elkaar lijken zoeken elkaar op’. Maar, stellen ze, ‘sterke segregatie in een maatschappij wordt echter als ongunstig gezien: het kan ‘sociale bubbels’ bevorderen, sociale mobiliteit tegenwerken en polarisatieprocessen versterken’. In het onderzoek test het CBS onder andere de ‘blootstelling’ van mensen aan mensen met een andere herkomst dan zichzelf. Ontmoeten van mensen met een andere herkomst of uit een andere sociale groep gaat segregatie tegen. Wat voor rol spelen openbare plekken als de bibliotheek in het tegengaan van segregatie?

Het ongunstige proces van sterke segregatie leidt tot kansongelijkheid, en de bubbel waarin je opgroeit is hierin veel bepalend. Het vergroten van kansgelijkheid is voor bibliotheken een belangrijke functie, zeker met de aandacht voor en uitbreiding van bibliotheken op scholen. Hiermee worden kinderen op jonge leeftijd gestimuleerd om te lezen, en door de basisvaardigheden te bevorderen hoopt men de kansgelijkheid te vergroten. De collectie waaraan kinderen worden blootgesteld verbreedt hun wereld. De collectie van bibliotheken kan een belangrijke rol spelen in het ‘ontbubbelen’.

Wat maakt de bibliotheek een plek waar men kan ‘ontbubbelen’? Eén van de deelnemers tijdens de zine-making workshop noemde het woord ‘ontbubbelen’ en beschreef hoe de openbare bibliotheek daaraan bijdraagt. De laagdrempeligheid van openbare plekken zoals de bibliotheek maakt dat mensen er

ongedwongen binnenlopen omdat ze geen verplichtingen hebben op deze plek. De bibliotheek biedt een plek waar je urenlang achter elkaar je kunt vermaken, informatie kunt vinden, praatjes kunt maken of gewoon even kunt niksen – mits je je aan de huisregels houdt. Laagdrempeligheid en een ongedwongen sfeer zorgen ervoor dat veel verschillende mensen zich welkom voelen om langs te komen én te blijven in de bibliotheek, wat bijdraagt aan het ‘ontbubbelen’.

Er is meer nodig dan laagdrempeligheid en een collectie voor een fijne plek waar je wilt binnenkomen en blijven. Bibliotheken werken aan een plek die gaat ‘van collectie naar connectie’, zoals een bibliotheekmedewerker die ik interviewde benadrukte. Hierin staat het menselijk contact met medewerkers en bezoekers centraal, en is gastvrijheid een sleutelkenmerk. Het zijn de medewerkers en connecties die er gevormd worden die de plek maken – een ontmoetingsplek en een plek die aansluit op de behoefte van de mensen uit de omgeving.

Behoeften verschillen enorm, zoals we in een eerdere column schreven, wat een bibliotheek precies moet zijn en bieden is voor iedereen anders, zowel voor medewerkers als voor bezoekers. Een openbare plek als de bibliotheek kan de pluriformiteit van onze samenleving laten zien en weerspiegelt idealiter diezelfde samenleving. De opgave ‘van collectie naar connectie’ gaat verder dan ‘ontbubbelen’, het is meer dan blootstelling aan andere sociale groepen dan waar jezelf toebehoort of je mee identificeert – het is verbinding en relaties aangaan. ‘Ontbubbelen’ in de bieb gebeurt door ontmoeten van mensen die anders zijn dan jij en connectie gebeurt wanneer we een stapje verder gaan en die anderen leren kennen.

Rianne van Melik en Jamea Kofi van de Radboud Universiteit doen onderzoek naar openbare bibliotheken als sociale infrastructuur. In deze column bespreken ze om beurten hun belangrijkste bevindingen.